

Vereenigingsjaar 1931-'32 3e Jaarg., No. 5

15 Mei 1932

FUNGUS

POPULAIR ORGAAN VOOR DE LEDEN VAN DE
NEDERLANDSCHE MYCOLOGISCHE VEREENIGING

Onder hooge bescherming van H.M. de Koningin-Moeder

IN MEMORIAM G. C. A. FABIUS

De Mycologische Vereeniging telt onder haar leden zoowel hen, die de wetenschap der zwammen beoefenen, als hen die, als natuurvrienden, zich door een zekere voorliefde aangetrokken gevoelen tot de paddenstoelen en zwammen.

Deze tweeslachtigheid, dit samengaan van twee categorieën van leden in één Vereeniging, kan wel eens moeilijkheden medebrengen, doch oefent, aan den anderen kant een wederzijds stimuleerende werking uit, die ten goede werkt. Daarbij is het enthousiasme van de laatste categorie een machtige factor en anderzijds de wetenschappelijke zakelijkheid der eerste, een voorbehoedmiddel tegen diletantisme. Zodoende wordt het doel der Vereeniging het beste gediend en het kan als een opmerkelijk feit worden geconstateerd dat deze dubbele aard der Mycologische Vereenigingen ook overal in het buitenland wordt waargenomen, en dat deze semi-amateursvereenigingen, zooals ik ze zou willen noemen, vaak zeer gunstig hebben gewerkt, ook op de wetenschappelijke beoefening der Mycologie, in tijden toen de officieele botanische wetenschap wel eens minder groote belangstelling toonde.

Wij hebben in de voorste rijen onzer Vereeniging dan ook steeds de natuurvrienden kunnen vinden, die enthousiasme predikten. We hebben ze zien komen, zien werken en zien gaan, menschen als Cool, de Meyere, des Tombe, en nu ook Fabius.

Het zij mij vergund hier eenige woorden aan zijn nagedachtenis te wijden.

Nadat wij hem, zoo kort nog maar geleden, schijnbaar krachtig en sterk, hebben kunnen gadeslaan op onze najaarsexcursie te Nunspeet, is Fabius, na een zeer kort ziekbed op 10 Febr. 1.1. te Ginneken overleden. Krachtig en sterk, ondanks zijn 69 jaren, mochten wij hem nog in volle opgewektheid in ons midden hebben, onvermoeid naar geest en lichaam, weinig vermoedende, dat hij, die, zodoende wel eens groote eischen stelde aan ons uithoudingsvermogen, ons reeds zoo spoedig zou moeten verlaten. En toch scheen, zooals wij hoorden, wel eens reeds vroeger, een waarschuwing van de hartkwaal, waaraan hij is overleden, zich hebben doen gelden.

Ik herinner mij nog hoe Fabius, die na de beëindiging van zijn militaire loopbaan, zich bij onze Vereeniging aansloot, na zich altijd reeds tot de studie der paddenstoelen te hebben aangetrokken gevoeld, getuige o.a. een tentoonstelling, die hij organiseerde, voor de gemobiliseerden op de Harskamp, voor de eerste maal op onze vergadering verscheen; vol belangstelling maar niet op den voorgrond tredende. Weldra zou dit anders worden en wij hebben Fabius zich allengs zien ontwikkelen tot een der voormannen in

ons midden, dank zij zijn groote liefde voor de natuur, dank zij zijn karaktereigenschappen, zijn werkkraft en toewijding.

Fabius was een bijzonder man. Wie zijn militaire loopbaan gadeslaat, waarin hij de hoogste rang bereikte, zal dit weten. Fabius was ook een origineel mensch. Ook in zijn militaire loopbaan gaf hij daarvan bij herhaling blijk. Maar bovenal, Fabius was een persoonlijkheid. Dit is ook in zijn loopbaan duidelijk geteekend en het pleit zeker voor zijn groote kwaliteiten, dat de eigenaardige bezwaren, die uit zijn eigenschappen moesten voortvloeien geen beletsel zijn geweest om hem in het leger tot de hoogste rang te brengen.

Ook in onze Vereeniging hebben wij gelegenheid gehad Fabius' eigenschappen te leeren kennen. Eigenaardig was Fabius in zoover, dat hij een „eigen aard" toonde, die wij gerust bijzonder kunnen noemen. Zijn visie op de dingen was vaak „bijzonder". Steeds trachtte hij de groote lijnen te zien; allermint kan men van Fabius zeggen dat hij het bosch niet zag door de boomen, veeleer was er wel eens reden te meenen, dat hij door het bosch de boomen verwaarloosde. Zijn doel, belangstelling te wekken voor de zwammenwereld, stond hem steeds voor oogen, al zijn werken gaf hij daaraan, en dit met bezielend enthousiasme en ongekende kracht. Wat hij wilde bereiken, moest geschieden. Hij wilde absoluut zijn. Met het bereikbare gemiddelde wenschte hij zich niet tevreden te stellen. Zooals hij de zaken zag, wilde hij deze bereiken. Hij was daarbij origineel. Self-made man in de natuurstudie, amateur, was hij vrij van schoolsheid en aangeleerde wetenschap. Hij had zijn oogen weten te gebruiken en zijn opmerkingsgave, die groot was, gebruikt. Hij had daardoor vaak een eigen kijk op de dingen. Met kleine, eenvoudige, soms primitieve, ik zou haast zeggen kinderlijke middelen wist hij zijn meening te demonstreeren. Hij deed daarbij denken aan hetgeen wij van sommige onzer groote natuuronderzoekers leerden. Fabius had daarbij iets van den propheet. Heftig kon hij toornen of met ironische spot zijn meening geven; doch ook met bezielend enthousiasme dwingen om in te gaan, tot wat hij goed meende.

De eenzame man in het Boschhuis in het Ulvenhouterbosch, waar hij zich te midden der natuur, die hij zoo liefhad, had teruggetrokken, hij was allermint vereenzaamd. Brandende belangstelling bezielde hem voor alles wat om hem heen gebeurde, en hij gaf daarvan meermalen blijk, ook naar buiten, voor de publieke zaak.

Wij, die Fabius gekend hebben in de kleine kring onzer leden en bovenal van die leden, die door de tentoonstellingen en excursies in engere aanraking met elkander kwamen, weten hoe Fabius de gezelligheid zocht, hoe hij zich verheugde op ons samenzijn, hoe dit samenzijn werd het voldoen aan een behoefte, hoe wij

daarbij spot en jokkernij van elkander verdroegen, en hoe er daarbij iets groeide van vriendschap tusschen zoowel ouderen als jongeren. Het kon niet anders of een man van de qualiteit van Fabius moest zijn stempel drukken op zijn omgeving, en hij deed dit dan ook op onze Vereeniging, in meerdere oplichten. Ik wijs hierbij slechts op twee zaken. Fabius wenschte vooral de zwammen te zien als levende natuurobjecten, te midden der levende natuur en meende in onze Vereeniging, te veel de systematische en floristische richting te zien gehuldigd. Wij hebben met waardeering zijn poging gevolgd om ook de biologische richting, op onze tentoonstellingen tot haar recht te doen komen.

Verder was Fabius een groot voorstander van de populariseering van de wetenschap en hij heeft in onze Vereeniging zijn ideeën trachten te verwezelijken en door de uitgave van een populair orgaan dit allereerst willen bereiken.

Het spreekt haast van zelf dat, toen daartoe besloten werd als hoofdredacteur van „Fungus” Fabius werd aangewezen. De lezers van dit blad weten uit ervaring, op welke enthousiaste wijze Fabius zijn taak opvatte en vervulde. Als Secretaris van de permanente tentoonstellingscommissie heeft Fabius de tentoonstellingen te 's-Hertogenbosch, 's-Gravenhage en Nijmegen georganiseerd en daarbij van zijn groote werkkraft en organiseerde talenten blijk gegeven.

Het is mij een behoefte in dit eerste nummer, dat na Fabius' overlijden verschijnt, van dit alles te getuigen. En ik wil daarbij, namens de Vereeniging, een woord van dank brengen, voor alles wat Fabius voor haar heeft gedaan.

J. S. MEULENHOF.

GENERAAL FABIUS

„Het is heel wat gemakkelijker een leven te te wijden aan het heil der menscheid dan één mensch gelukkig te maken” LUDWIG PASTOR.

Nu hij is heengegaan is 'n openlijk woord van sympathie voor mij 'n daad van piëteit en plicht.

Al had hij zich, na den militairen dienst verlaten te hebben, niet uit de menschenwereld teruggetrokken, toch is hij in de laatste jaren bijna onopgemerkt zijn weg gegaan. Maar wie met hem in aanraking kwamen en zijn vriendschap genoten, hebben hem hoog gewaardeerd om zijn zeldzaam mooie karaktereigenschappen. Als zooveel anderen heb ik hem leeren kennen en hoogachten op de eerste plaats als mensch en als man met poëtischen aanleg. De heele natuur sprak tot hem; hij verstond de taal der vogels; hij beluisterde de klanken, die opstegen uit ruischende korenvelden en suizende dennenbosschen; met intieme vreugde beschouwde hij de nederigste bloemen en planten; met speciale voorliefde leefde hij mee met de paddenstoelenflora zijner stille omgeving. Het

Ulvenhoutsche bosch was het terrein zijner ontdekkingsstochten; hij kende er alle paden en wegjes, alle boomen en struiken; hij wist de groeiplaats van elk plantje, de woonplaats van elken vogel. 't Was 'n genot voor den bezoeker door hem te worden rondgeleid, want hij verstond de kunst om de liefde voor de natuur, die hem bezielde, over te dragen op allen met wie hij in contact kwam. Deze eenzame man bleek toch geen eenzame te zijn. Wel vond hij waarschijnlijk, evenals Guido Gezelle, meer bevrediging voor de behoefte van zijn hart in de natuur dan in den omgang met de menschen.

Op één bijzonderheid wil 'k hier nog even wijzen, omdat het zoo duidelijk de goedheid en edelmoedigheid teekent van onzen dierbaren vriend. In zijn bescheiden woning „het Boschhuis” had hij als hulp bij zich genomen een lichamelijk misdeelde. Toen 'k vernam wat hij voor zijn „huisknecht” deed, schoot mij het woord te binnen hierboven als motto vermeld. Meerderen hebben zijn naam gezegend, wier lot hij eenmaal verzacht heeft.

Hij ruste in vrede.

FRATER WILHADUS.

G. C. A. FABIUS ALS FUNGUS-REDACTEUR

Den 10en Februari overleed te Ginneken onze mederedacteur G. C. A. Fabius. Fungus was de schepping van Fabius en hij heeft zich voor dit blad zeer veel moeite gegeven. Zijn enthousiasme, gepaard aan grooten ijver, deden zich steeds weer de copie ophoopen, zoodat we wel voor geen nummer in verlegenheid zaten. Integendeel! Wat alles was niet van Fabius zelf afkomstig! Grootere artikelen schreef hij over: Morieljes, Champignons, fungilore, paddenstoelenzoeken, onze tentoonstellingen, lichtend hout, phaenologie (teekent Uwe waarnemingen op!), heeft de maan invloed op den groei van paddenstoelen, en in samenwerking met frater Wilhadus over: Paddenstoelen in ultra-violet licht. Het waren meestal artikelen van een algemeen karakter, dit paste het best bij de beschouwingwijze van Fabius, die wel altijd bij 't bijzondere naar 't algemeene zocht en daardoor een eigenaardig stempel drukte op al, wat van hem uitging. Hierdoor ook was voor hem de mycologie iets anders dan alleen feitenkennis, zij was voor hem een levensbehoefte! Hij voelde nog 't mystieke achter de verschijningen en werd dit als een groot genot gewaar, hij was natuurliefhebber en natuurvereerder. Van zijn belangstelling voor de phaenologie getuigt nog 't in dit nummer afgedrukte artikeltje, dat onder zijn nagelaten aantekeningen gevonden werd.

Maar in de grootere artikelen hebben we toch niet 't hoofdgewicht te zoeken, van wat Fabius voor Fungus deed. Zijn zeer groote ijver bleek 't beste uit de talloze kleinere opmerkingen van zijn hand. Waar hij ze alle vandaan haalde, is niet gemakkelijk te zeggen. De rubriek „Vondsten in de pers”, werd vrijwel geheel

door hem samengesteld, de opgaven omtrent tentoonstellingen, voordrachten, tochten werden door hem uit verschillende bronnen verzameld en tevens heeft hij nog verschillende waarnemingen beschreven. Voor Fungus was hij onvermoeibaar in 't maken van reclame en in 't aanknoopen van relaties. Zoo kunnen we dus gerust zeggen: Fungus was Fabius.

Wanneer ik zoo de \pm 3 jaargangen eens naast mij leg en ik ga eens na, wat de inhoud ervan is, dan geloof ik wel, dat hierin een hoeveelheid materiaal opgestapeld is, waarvan anders misschien veel verloren zou zijn gegaan. In zooverre kan Fungus een meer wetenschappelijke beteekenis hebben. Een geregeld periodiek is tevens een band onder de leden der Vereeniging.

Vooraf dit laatste heeft Fabius steeds sterk gevoeld. Wanneer 't in de toekomst mogelijk zal zijn om Fungus verder uit te geven, zal daarmee — dunkt me — een wensch van Fabius in vervulling gaan. Op de komende algemeene vergadering zullen belangrijke besluiten genomen dienen te worden — zie hieronder — één ervan gaat over de continueering van Fungus. Deze moet wel bezien worden in verband met zijn beteekenis en in verband met de tijdsomstandigheden. Het is hier niet de plaats, daar reeds nader op in te gaan. Maar ook ondergeteekende hoopt, dat de Ned. Myc. Vereeniging een weg zal kunnen kiezen voor bestendiging harer uitgaven in een vorm, waar allen, die lid van de Ned. Myc. Vereeniging zijn, wat aan zullen hebben, en die aan 't wetenschappelijk karakter van een deel dier uitgaven geen afbreuk zal doen.

A. F. M. REIJNDERS.

BIJDRAGEN VOOR DE PHAENOLOGIE

door G. C. A. FABIVS †

Ulvenhoutsche bosch.

Ondanks de, naar den regenval te oordeelen, gunstige omstandigheden, heeft de zomerperiode van de paddenstoelen tot en met half September zich gekenmerkt door schraalte. De meeste soorten waren slechts door enkele exemplaren vertegenwoordigd. In 't algemeen werd in deze periode den indruk verkregen van te droge hoeden en, met uitzondering van enkele soorten, geen rijkdom aan exemplaren.

De champignons schitterden in de naburige weilanden door algeheele afwezigheid, op de oude vindplaats werden drie verdroogde, niet tot volledige ontwikkeling gekomen exemplaren van *Psalliota haemoroidaria* gevonden, de anders nogal veelvuldig voorkomende *Russula depallen's* (Ricken) werd bijna niet gezien.

Door afwijking in gunstigen zin onderscheidden zich de hanekammen, deze zijn in den regel maar sporadische gasten, maar ditmaal betrekkelijk rijk aanwezig, evenals aardappelbovisten, fopzwammen en mapp'a's.

De breekbare *Russula* was zeer veelvuldig, de anders overvloedige krulzoom was maar schaars.

Boleten waren nagenoeg alleen vertegenwoordigd door enkele heksenboleten en zandboleten.

De zeldzame, prachtige purperboleet trof ik in vier exemplaren op de vroegere standplaats aan, maar er waren dan ook slechts vier tot ontplooiing gekomen exemplaren.

Zeer overvloedig waren op enkele plaatsen *Psathyrella*'s, op een gevuld rooigat van een esch trof ik met tusschenruimten van enkele weken drie maal een bloei aan van ruw geschat 2000 tot 5000 exemplaren in groepen van 200 tot 600 exemplaren. De wortelhals van een esch was eveneens een geliefde plaats van deze kleine gezellig levende zwammetjes.

De stinkzwammen waren in 't algemeen zeldzaam, maar in mijn sparren-esschenperk bijzonder veelvuldig.

Eind Augustus vertoonde zich op enkele plaatsen gelijktijdig een kortstondige voorbloeï van honingzwammen, die nog hier en daar werd voortgezet.

De eikenmeeldauw werd gelukkig niet in 't groot waargenomen. Op één plaats nogal *clavaria*'s.

GLINSTERINGEN DES JAARS

Op eene excursie van de afd. Alkmaar der N.N.V. naar Texel op 28 Juni 1931 vonden wij twee voor ons land nieuwe kleine roode *Peziza*'s in de duinpan de Geul nl. *Lachnea miniata* (Fuck) = *Melastiza* (Boudier) *miniata* en verder *Spherospora trechispora* (Berk. et Br.). Beide hebben bruine haartjes aan de buitenzijde doch de eerste heeft elliptische wrattige sporen en de tweede dito ronde.

In Juli stond in een duinpan te Bergen aan Zee een witte *Omphalia*, die op het eerste gezicht veel overeenkomst vertoonde met de bekende *Omphalia scyphoides* van onze heigreppelkanten. Het was echter m.i. *Omphalia mutilis* (F.) (zie Rea en afb. Cooke).

In of bij de Verbrande Pan te Bergen vond ik in den loop van het najaar o.a. eenige min of meer aardige zwammen t.w. *Armillaria ramentacea* Bull. (Fr.) in massa's *Tricholoma leucocephalum* Fr. (zie Rea, Ricken), *Leucopaxillus paradoxus* (Cost. en D.) (zie beschrijving in de Levende Natuur van Febr. 1932), *Lactarius lilacinus* (Lasch). In Juli vond ik in het gras bij het station Sybecarspel de stevige bijna zuiver witte *Pholiota dura* (Boll.) die m.i. toch zéér verschilt van de gelige, zwakkere *Pholiota praecox*.

Op eene excursie van de afd. Hengelo (O.) naar het Twickelsche Bosch vonden wij aan een dooden den vijf exemplaren van de in ons land vrij zeldzame *Trametes pini* (Brot.).

Op een houtschoolplekje in de bergbosschen van Clervaux (Luxg.) vond ik op 1 m² drie soorten, die op brandplekjes voorkomen nl.

Geopyxis carbonaria (Alb. et Schw.) *Plicaria violacea* (Pers.) en *Flammula carbonaria* (Fr.), benevens *Collybia cirrhata* en een geheel steriele geelbruine *Peziza*.

Bij den abdij van Clervaux stonden twee prachtige exemplaren van *Amanita solitaria* (Det. Konrad).

Op een zaagselplekje te Hulsthorst vonden onze conservator en ondergeteekende eenige exemplaartjes van de weinig voorkomende *Naucoria cucumis* (Pers.).

In het Natuurmonument te Heilo vond ik op beukenwortels de variëteit van *Mycena Gypsea* (Fr.), welke Dr. Oort in zijn monographie o.a. beschrijft en verder aan een door een storm gevelden peppel vele centrische exemplaren van *Pluteus salicinus* Pers.

In het Twickelsche Bosch vond ik, in November nog, bij dennen in vochtige moskussens het prachtige mahonieroode, zeldzame zwammetje, dat *Marasmius varicosus* Fr. heet. Vroeger had ik dit ding reeds in soortgelijke omgeving en op dito substraat te Markelo aangetroffen. Deze soort moet vrij zeker onderscheiden blijven van de uiterlijk er op lijkende *Marasmius fusco-purpureus* (Pers.). Indien eventueel een vindplaats van laatstgenoemde (beuken-bosschen!) bekend mocht zijn, houd ik mij voor bericht aanbevolen om ze t.z.t. vergelijkend te kunnen beschrijven.

Er was nog héél laat in December materiaal maar het jaar 1931 is toch, over het geheel genomen, in mycologischen zin arm te noemen. Ir.

A.C. S. SCHWEERS.

PADDENSTOELENKWEEKERIJ

Ons medelid, de heer Jos. Klinkenbergh, heeft te Loosduinen, Houtweg 5, een kwekerij van komkommers en tomaten.

Het uitgestrekte terrein is bezet met warenhuizen, groote kassen etc. en is in alle opzichten een bezoek ten volle waard, zoowel om de technische en vakkundige werkwijze te bezichtigen, als om het prachtige gezicht van de, met zoo schilderachtige tomaten en komkommerplanten, gevulde kassen. Dit, hoe belangwekkend overigens, is geen reden om er in Fungus over te schrijven, doch de heer Klinkenbergh heeft in 't najaar een cultuur ondernomen, die voor ons, mycologen, zeer interessant is.

Hij heeft 4 komkommerkassen ingericht voor het kweken van champignons, en heeft dit op een eenvoudige, doch zeer praktische manier gedaan. De geheele glazen oppervlakte der kas is door rood papier af gedekt, zoodat de champignons, juist die lichtsterkte hebben, die hun groei bevordert. Drie lange bedden strekken zich in de geheele lengte der kas uit en in het schemerachtige licht komen de blanke hoedjes der champignons als bloemen uit den donkeren grond op, wat op mij een verrassende indruk maakte. Het broed betrof de heer Klinkenbergh van verschillende firma's.

In de twee eerste kassen stond *Psalliota Campestris* var. *vaporaria*, in de andere twee de gewone *Psalliota Campestris*.

Ze kwamen prachtig op en, zooals ik meermalen mocht constateeren, smaakten verrukkelijk.

Tot mijn groote spijt was bij mijn bezoek, einde Januari dit alles verdwenen, omdat de kassen weer voor komkommerteelt dienst moesten doen.

Naar alle waarschijnlijkheid zal de heer K., en dit hoop ik van harte, 't volgend najaar de proef herhalen en bij genoegzame afzet voortzetten. We zullen dan het voorrecht hebben prachtige *versche* champignons te kunnen koopen, tegen een belangrijk lagere prijs dan de *gedroogde* geïmporteerde exemplaren uit de winkels. Behalve echter de *gekweekte* fungi, waren er ook tal van andere, die door de warmte der kassen, zich niet aan het jaargetijde stoorden, maar welig opkwamen.

Zoo vond ik pracht exemplaren van *Panaeolus papilionaceus*, *Coprinus cinereus*, *Copr. congregatus*, *Copr. ephemerus* en nog verschillende andere, die, (door tijdgebrek kon ik ze niet dadelijk determineeren) den volgenden morgen één zwarte brij waren geworden en daardoor duidelijk te kennen gaven, tot de *Coprinus* familie te behooren. Niet alleen echter in de Champignonkassen, doch ook bij de komkommers waren nog meerdere fungi te vinden o.a. een mooie *Tricholoma Sordidum* en eenige prachtige *Hebeloma's*, die (ik moet het bekennen) ik niet thuis kon brengen. Op de paardemest groeide in groote getale *Pustularia vesiculosa* en de variëteit er van, *Aleura cerea*.

De heer K. vertelde me, dat in 't voorjaar deze bekerzwammen groote uitgestrekte plekken vormen en dat er dan trouwens op fungi gebied allerlei moois te vinden is. Hij is zoo welwillend de leden der mycologische vereeniging vergunning te geven, om te komen kijken.

Ik maak hiervan een ruim gebruik en raad mijne medeleden ten zeerste aan, hetzelfde te doen.

Maart 1932.

SUZE DE LINT.

CERATOSTOMELLA ULMI, DE GESLACHTELIJKE VORM VAN GRAPHIUM ULMI SCHWARZ

Zooals van vele fungi imperfecti was tot nu toe van de *Graphium Ulmi*, die bij de iepenziekte voorkomt, geen geslachtelijke vorm bekend.

Door verschillende onderzoekers is aangetoond, dat van *Graphium*soorten *Ceratostomella* de geslachtelijke vorm is, bovendien is gebleken, dat er verschillende rassen voorkomen bij deze zwam, als het ware, twee geslachten van dezelfde soort, die samen de geslachtelijke vruchtvorm leveren.

Door Dr. Chr. Buisman werd nagegaan of haar vermoeden, dat

dit bij de *Graphium Ulmi* ook 't geval is, juist kan zijn. Het gelukte haar echter niet door combinatie van telkens twee stammen, op voedingsbodem vruchtvormen te verkrijgen, Zooals zij mededeelde in het Tijdschrift over Plantenziekten gelukte dit haar wel door proeven met iepentakjes, geïnficeerd met sporen van verschillende rassen op Kersagar, waarbij peritheciën opraden. Ook direct op gesteriliseerde iepentakjes, kon door gemengde infectie na eenige weken vorming van peritheciën geconstateerd worden, hetgeen bij afzonderlijke infectie nimmer gebeurt.

Of deze *Ceratostomella* een rol kan spelen bij de bestrijding van de ziekte is nog niet bekend, De peritheciën zijn nog niet in de natuur gevonden. Een onderzoek daarnaar is allereerst noodig. Eerst als deze gevonden zijn, kan worden uitgemaakt of de ascosporen een rol spelen bij de besmetting van gezonde boomen. M.

WAARNEMINGEN BETREFFENDE DE STANDPLAATS EN GROEIWIJZE DER PADDENSTOELEN

Het leger der fungi is buitengewoon groot. Naast de gewone verschijningen in den herfst van alle bekende zwammen, komen we zoo nu en dan zeldzame gasten tegen, dwaalsterren, die soms weer spoedig verdwijnen. Waar komen ze vandaan, waarom zijn ze daar juist te vinden? Is het mogelijk, dat de sporen dezer soorten zóó weinig algemeen aanwezig zijn, dat er eens een enkele maal één tot ontwikkeling komt? Of zijn de zeldzame zwammen zoo kieskeurig, wat hun standplaats betreft, dat slechts een enkele maal aan hun levensvoorwaarden voldaan wordt, waarbij ze zich dan presenteren ?

Eigenlijk is over de standplaats van veel zwammen nog maar weinig bekend. Bodemfactoren zijn moeilijk na te speuren en te omschrijven. Paddenstoelenexcursies werden en worden meest zoo gehouden, dat opgeraapt wordt, wat men aantreft en dat onderweg of thuis nagekeken wordt, met welke soorten men te doen heeft. De standplaats wordt dan heel vaak vergeten. Een andere werkwijze is ook in verband met de phaenologie wel eens voorgesteld, Zoekt een terrein uit en houdt dit gedurende eenige jaren in de gaten. Men krijgt dan de mycologische topografie van zoo'n terrein en alle vaste klanten kunnen naast de dwaalsterren geregistreerd worden. Wie dit doet, zal ook waarnemingen kunnen verrichten aangaande de levensduur van mycelia. Want het zal blijken, dat de meeste soorten, die we zoo voortschrijdende over een terrein, oprapen, daarin stevig verankerd zijn en elk jaar, vrijwel of geheel op dezelfde plaats terugkomen. Men kan inderdaad dezelfde soorten jarenlang op de oude vindplaatsen aantreffen en hieruit kunnen we concluderen, dat veel mycelia vaste planten zijn. En waarschijnlijk steekt 't met de groeivoorwaarden der meeste bodemschimmels nauwer, dan algemeen bekend is, We

weten 't, heel gewone soorten zijn we gewend meestal in gelijke omgevingen aan te treffen: *Cantharellus cibarius* veel in grasbermen of in 't mos van lage boschjes, *Scleroderma vulgare* langs zandpaden en in eikenhakhoutboschjes, *Psalliota campestris* in weilanden, om maar eens wat te noemen. En dit zijn nog niet eens sterke specialisten onder de zwammen, zooals de parasieten, de houtskool-zwammen of ook veel saprophytische houtzammen. Maar er zijn waarschijnlijk ook veel soorten, die veel ruimer in hun opvattingen zijn.

Om materiaal te verzamelen van de ontwikkeling van *Boletus bovinus* en *Gomphidius roseus* bezocht ik jarenlang in den herfst een nogal hooggelegen en afgelegen boschje op eenigen afstand van Amersfoort. Elk jaar zien we daar dezelfde zwammen verrijzen. Er is veel eikenhout, waartusschen verspreid dennetjes staan, de bodem is bedekt met zeer schaars gras en mos. *Cantharellus Cibarius* vinden we er en ook veel *Boletus luteus*, *Lactarius rufus* en wat roode *Russula*'s komen hier tusschen in, ook kan ik elk jaar aan één kant *Tricholoma columbetta* weer terugvinden. *Boletus bovinus* is er in zeer groote hoeveelheden aan te treffen en op mosrijke plekken, wanneer 't nogal vochtig is, vinden we er dan *Gomphidius roseus*.

Bij 't wroeten in den grond op zoek naar jonge vruchtlichamen, doet men, ook wat de groeiwijze der paddenstoelen betreft, nog wel eens een ontdekking. Sommige zwammen staan b.v. zeer dicht naast elkander op 't mycelium en komen ook in grooten getale tot ontwikkeling (*Boletus bovinus*), andere zijn zeer spaarzaam over 't mycelium verspreid (*Boletus variegatus*, *luteus*), zoodat men heel wat grond moet omwroeten om een zeker aantal ontwikkelingsstadiën te vinden. Bij een dergelijke meer verspreide stand, komt het blijkbaar nogal eens voor, dat er eenige knopjes dicht bij elkaar aangelegd worden. Eén ervan wint het en gaat na een zeker stadium doorgroeien. De eromheenstaande knoppen verrotten dan. Heel duidelijk werd dit door mij geconstateerd bij *Boletus luteus* en Levine beschreef 't voor *Psalliota campestris* (op kweekplaatsen). Bij *Bol. bovinus* zag ik dergelijke rottende primordia niet, hoewel ze toch ook niet alle uitgroeien kunnen, daar ze zeer dicht staan.

Het viel mij telkens weer op, dat *Boletus bovinus* en *Gomphidius roseus* zoo geweldig door elkaar heen groeiden. Aangezien 't mycelium in den grond moeilijk te volgen is (hier en daar ziet men witte vlokken), en waar ook de mycelia van verschillende zwammen macroscopisch niet te onderscheiden zijn, kostte 't mij soms buitengewoon veel moeite de jongste stadia van deze twee soorten, welke stadia er uit zien als heele dunne witte steeltjes te onderscheiden. Ik vond telkens weer deze zwammen onherkenbaar door elkaar heen groeien. B.v. op een cm² staan 10 fijne steeltjes

(1 cm hoog) van *Boletus bovinus* en daartusschen één van *Gomphidius roseus* (deze zwam groeit erg verspreid). Nu maakte M. A. Donk mij erop attent, dat dit verschijnsel in de lit. herhaaldelijk eerder beschreven is, en 't deed me genoegen, hier dus niet met een toeval te maken te hebben.

In 't groote werk van Kallenbach: die Röhrlinge, vinden we dienaangaande 't volgende (bij *Boletus bovinus*):

„Wiederholt und in den verschiedensten Gegenden wurde beobachtet, dasz zuweilen *Boletus bovinus* und *Gomphidius roseus* zusammen Vorkommen. Manchmal scheinen sie aus einem Myzel zu entspringen, oder die Stiele sind gar am Grunde miteinander verwachsen. In der Literatur wurden daher wiederholt nahe Beziehungen beider Pilze vermutet, Symbiose oder Parasitismus. Die gleiche Vermutung wurde auch schon für andere Boleten und Gomphidien ausgesprochen. Widerspruch hat sich in der Literatur schon dagegen geäußert, weil man auch Fruchtkörper von *Gomphidius roseus* ohne *Bol. bovinus* antrifft. Ohne sorgfältigste Spezialbeobachtung und Untersuchung dieser Dinge ist keine endgültige Beurteilung hiervon möglich.“

We vinden bij Kallenbach ook een samenstelling van de lit., waarin dit verschijnsel besproken werd (een 6-tal titels).

A. F. M. REIJDERS.

VONDSTEN IN DE PERS

Wonderlijke paddenstoelen te Batavia.

In de Avondpost van 29-1-'32 komt een bericht voor over een wonderlijke groote paddenstoel, die te Batavia te zien geweest is. Het ding, misschien een aan *Sparassis* of *Clavaria* verwante vorm, vertoonde veel overeenkomst met een witte koraalbloem, was ongeveer 70 cm hoog en 1,50 m breed en splitste zich \pm 30 cm boven den grond in twee dikke vertakkingen, welke uitliepen in groote, een armslengte breede bladeren met omgekartelde randen. De eigenaar van dit botanisch wonder zal zijn kosten er wel ruimschoots uit hebben, want in de geldbakjes, die in de inlandsche keuken, waar dit wonder te bezichtigen was, stonden, werd heel wat geofferd. Heel wat inlanders, doch ook Europeanen kwamen kijken. „Plechtige stilte heerschte rondom de plant, vrouwen en kinderen keken ernstig naar het wonder en legden eerbiedig hun penningske neer.“ Misschien zou zelfs de bevolking aanleiding vinden, om de plaats heilig te verklaren.

Naphtaline voor planten.

In de Delftsche Courant kwam het bericht voor, dat Dr. P. Weiss en Dr. E. L. Evinger tot de conclusie gekomen zijn, dat naphtaline uitstekend gebruikt kan worden om voor planten schadelijke schimmels te doden. De planten zelf ondervinden hier blijk-

baar geen nadeel van. Een hoeveelheid van 500 kg per ha. zou voldoende zijn. Men kan voor dit doel gewone naphthaline balletjes koopen; de daardoor afgegeven dampen doden de parasieten volkomen. Zou dit waar zijn?

Bestrijding van dennenroest.

In de Verg. van de Ned. Bot. Ver. op 1 Febr. '31 heeft ons medelid Mej. Buisman gesproken over „Biologische waarnemingen als grondslag voor ziektebestrijding" en daarbij behandeld de in de N.W.-Staten van N.-Amerika toegepaste bestrijding van dennenroest (*Cronartium ribicola*), die in twee stadiën achtereenvolgens voorkomt op Ribes, waarbij zij roestvlekken op de bladen vormt en op dennen (voornamelijk *Pinus monticola*), waarbij zij kanker-vorming veroorzaakt en daardoor afsterving van takken en stammen.

Indien het gelukt, om deze roestschimmel te beletten te woekeren op de Ribes in de buurt van de dennen, dan kan er ook geen volgende aantasting plaats vinden van de als houtsoort kostbare vijftaaldige dennen.

Dit stuivertje-wisselen van roestschimmels op twee waarden is o.m. behandeld in „Fungus", le jrg. No. 3, blz. 33.

Het veel toegepaste systematisch uittrekken van ribes-planten kan echter niet op groote schaal toegepast worden in de ontoegankelijke bergen van N.W.-Amerika.

De wetenschappelijke bestrijders van plantenziekten geven echter niet spoedig den strijd op. Onder leiding van het Blister Rust Control Office te Spokane in den Staat Washington is eene bijzondere studie van de biologie van de Ribes-soorten ter hand genomen.

Men weet nu door die studie, dat 75 % van de infecties afkomstig is van Ribes-planten langs beekjes.

De hier groeiende planten worden derhalve 't eerste uitgeroeid met behulp van chemische bestrijdingsmiddelen.

De 25% overblijvende planten op ontoegankelijke berghellingen worden nu weer bestreden in hare eigenaardige eigenschappen, o.a. wat de kieming van zaad betreft.

Paal en perk stellen aan 't optreden van deze woekerschimmel zal onder zulke buitengewoon moeilijke omstandigheden natuurlijk niet gaan, maar wel zal 't gelukken, om een groot deel van de kostbare dennenbosschen te redden (N.R.C. 3-2-'31, Ocht. A).

In „Fungus", le jrg., No. 1, blz. 12 wezen wij op iets dergelijks, nl. op de schitterende bestrijding van een roestdauw-schimmel op suikerriet, volgens het denkbeeld van Dr. Hazelhoff, van het proefstation van de Java-suikerindustrie te Pasoeroean, met behulp van bijna onzichtbaar kleine sluipwespjes. Het was na een zeer moeilijke studie gebleken, dat die roestdauwschimmel

zich ontwikkelt op de uitwerpselen van de witte wolluis, die ook al het suikerriet aantast, en dat die witte wolluis eene natuurlijke bestrijder had in dit sluipwespje.

Een ingewikkeld biologisch proces bij drie in onderling verband levende uiterst kleine wezens van uiteenlopend karakter.

Tengevolge van de afwezigheid van de sluipwespjes was de cyclus verstoord; het suikerriet werd vernietigd, totdat het ten slotte aan de wetenschappelijke vorschers gelukte, den cyclus weer te herstellen na het opsporen van de goede levensvoorwaarden voor de wespjes.

„Wederom een belangrijk voordeel voor de cultures behaald door de wetenschappelijke vorschers, wier arbeid van groote economische beteekenis is. Op de uitgaven voor wetenschappelijk onderzoek is dan ook zeker van toepassing de raadgevende spreuk: „de kost moet voor de baet uyt”.

REFERATEN

Note sur deux Collybia du groupe clusilis, door M. JOSSE-RAND en P. KONRAD in Bull. Soc. Linn. Lyon, 1931. *Collybia clusilis* is een van die namen die aan een gehele serie van vormen wordt gegeven. Enkele krietiese aantekeningen geven een indruk van de heersende verwarringen over deze soort. Fries' *clusilis* schijnt een verzamelsoort. Een van de hiertoe gerekende vormen *C. clusilis* sensu Bres. (niet van de andere nieuwere auteurs) wordt onder de naam van Fries uitvoerig beschreven, evenals een nieuwe soort *C. pseudoclusilis* (met afbeeldingen). Men lette eens op deze *Collybia* in ons land. M. A. DONK.

Les espèces des genres Helicobasidium et Septobasidium des Indes Néerlandaises, door K. B. BOEDIJN en A. STEINMANN in Bull. Jard. Bot. Buitenzorg, ser. III, Vol. XI, afl. 2, 1931.

Dit is een buitengewoon belangrijke publicatie, niet alleen, omdat het gaat om schimmels uit Ned.-Indië, doch vooral om de behandeling van de verwerkte stof. De soortbeschrijvingen zijn uitmuntend evenals de talrijke afbeeldingen. Na een overzicht van de bestaande literatuurgegevens en enkele korte aantekeningen over de systematiese positie der behandelde genera worden de indiese soorten uitvoerig beschreven, waarvan 14 van 19 soorten op naam van de auteurs staan. Op de biologie van *Septobasidium* kom ik, naar aanleiding van een recent artikel van Couch nog terug.

M.A. DONK.

Kritische Gallertpilze II, door Dr. W. NEUHOFF in Zeitschr. f. Pilz. Bd. N.F. 10, Hft. 3, 1931.

Behandeld worden de europese soorten van het genus *Tremella*. Schr. baseert zich zeer sterk op de bewerking v. Bourdot en Galzin

der franse soorten. Naar volledigheid schijnt niet gestreefd te zijn en vooral de soorten der „oude” auteurs zijn er slecht af gekomen. Zeer belangrijk is de uitvoerige determinatie-tabel welke alle „gangbare” soorten behandelt. Waardevol zijn de opgaven van nieuwe vindplaatsen in Duitsland en Zweden van krietese en zeldzamere soorten. De aandacht moet gevestigd worden op de tot nu toe slechts in Engeland gevonden *Tr. versicolor* Berk. Is het „stahl-grau-lila farbenes Subiculum” van deze soort *Peniophora nuda*, zoals de engelse auteurs aangeven of iets anders? Neuhoff vermeldt dit niet. Indeling van het geslacht in *Eutremella* (lapvormig), *Eucephaloidea* (hersenachtig) en *Nanotremella* (wratvormig, glad).

M. A. DONK.

WAARNEMINGEN

Zeedenappel mycena.

Van den heer E. Schmidt te Overveen ontving ik een mycena op een kegel van *Pinus pinaster*. Dit was kennelijk *Myc. Seynii*. Genoemde heer had wel een tiental dezer mycena's gevonden. Ik geloof, dat deze mycena in ons land minder zeldzaam begint te worden. In elk geval is er een groote kans dat, waar *Pinus pinaster* groeit, ook deze mycena te vinden is.

In de Landes (Frankrijk) moet deze mycena zeer algemeen zijn. In „Fungus” le jrg. No. 3, blz. 35 en 3e jrg., No. 3, blz. 44, vindt men iets omtrent deze mooie mycena.

In ons land zijn de vindplaatsen: Katwijk aan Zee, Bloemendaal, Aerdenhout (ook op *Pinus silvestris*) en Schoorl.

H. BOTING.

Voordracht.

16 Januari 1932 hield Kees Andriessse voor de afdeling Hengelo van de N.J.N. een buitengewoon geslaagde lezing over paddenstoelen. Na een interessante inleiding werden er verscheidene prachtige lantaarnplaatjes (van de Ned. Myc. Vereen.) vertoond, die er toe meehielpen om de leden van deze afdeling tot grootere paddenstoelenkenners en liefhebbers te maken (bericht van C. J. van der Sijp aan de redactie van Fungus).

Nomenclatuur.

Toen ik onlangs mijn 7-jarig broertje een foto liet zien van het destijds door mij gevonden exemplaar van *Mycena Seynii*, het kieskeurige ding, dat zich slechts met kegels van *Pinus maritimus* als voedselbodem tevreden stelt, doopte hij dit parmantige paddenstoeltje onmiddellijk met den naam: „Het vlaggetje”. Bij een afbeelding van *Mitrua paludosa* liet hij zich ontvallen: „Die heet zeker Het Mijtertje?” Waarmede dus ook dit zwammetje een naam had gekregen.

Mej. A. DE VRIES.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE

(in overleg met het bestuur)

Op de komende algemeene vergadering sullen belangrijke beslissingen genomen dienen te worden. Wel is waar kan de agenda niet in dit nummer opgenomen worden, aangezien dit hiervoor te vroeg verschijnt, maar het lijkt ons niet overbodig, er reeds nu een en ander over te zeggen. De agenda zal ook niet in een volgend Fungusnummer verschijnen, aangezien deze nrs. 5 en 6 den jaargang afsluiten. Behalve de bestuurszaken en verkiezingen, de gebruikelijke verslagen enz. zal een beslissing over Fungus genomen moeten worden en wel of dit blad gehandhaafd zal blijven al dan niet. Ook zal een tentoonstelling in 1933 de aandacht vragen in verband met een feestelijke herdenking van het 25-jarig bestaan der vereeniging. Dr. A. F. M. Reijnders hoopt op de a.s. algemeene vergadering een voordracht te houden over: „De studie van de ontwikkeling en histologie der Basidiomyceten” (met lichtbeelden).

De agenda van deze vergadering zal per post worden rondgezonden.

Het is bij dezen mij een aangename plicht de dank van de redactie van Fungus te brengen aan Dr. J. S. Meulenhoff, onzen voorzitter, voor den welwillenden steun, dien hij verleend heeft in velerlei vorm, aan 't tot stand brengen van dit Fungus-nummer.

Ledenlijst:

Nieuw lid:

F. Stork, Vliegweg 2, Blaricum.

Adreswijziging:

H. S. C. Huysman, van Swietenstraat 3, Gouda;

A. F. M. Reijnders, redactie Fungus, Paulus Buyslaan 6, Amersfoort.

De leden, die gedurende den loopenden Jaargang bedankt hebben, ontvangen nog deze nummers van Fungus (tot 1 Juli '32).

Wordt lid van de Nederlandsche
Mycologische Vereeniging